

Factsheet Nulmeting MBO Knooppunt

Samenvatting

In vergelijking met hbo- en wo-studenten hebben mbo-studenten vaker te maken met problemen in verschillende leefgebieden. Mbo-ers:

- groeien vaker op in een eenoudergezin
- geven vaker aan moeite te hebben met rondkomen van hun inkomen
- hebben vaker en hogere zorgkosten (zowel ziekenhuis, huisarts, farmacie als specialistische GGZ)
- ervaren hun gezondheid minder vaak als (zeer) goed
- hebben vaker te maken met overgewicht en obesitas
- hebben vaker te maken met matige of (zeer) ernstige eenzaamheid
- zijn vaker middelengebruikers
- zijn vaker rokers
- voldoen vaker niet aan bewegingsnormen
- hebben vaker te maken met zwangerschappen (zowel gepland, ongepland als ongewenst)
- hebben minder kennis omtrent seksualiteit
- staan negatiever tegenover homoseksualiteit en gender non-conformiteit
- hebben vaker te maken met SOA's en vinden tegelijkertijd het Centrum voor Seksuele Gezondheid Limburg minder goed
- hebben vaker te maken met werkloosheid na het gediplomeerd verlaten van hun opleiding
- werken vaker niet op hun eigen niveau na het gediplomeerd verlaten van hun opleiding.

Achtergrond

Limburg, en met name Zuid-Limburg kent al geruime tijd gezondheidsachterstanden ten opzichte van de rest van Nederland^{1,2}. Volgens het levensloopsperspectief werd in 2018 in de nulmeting voor de Sociale Agenda² aanbevolen in te zetten op pre-conceptiebegeleiding, opvoedingsondersteuning, integrale onderwijsarrangementen en arbeidsparticipatie op een gezonde werkvloer. Daarbij werd extra aandacht gevraagd voor kwetsbare groepen.

De jongvolwassenen van nu zijn opvoeders van de toekomst. Bij deze groep ligt de basis voor een kansrijke start voor de volgende generatie. Hetzij als ouder, dan wel als bijvoorbeeld trainer van het jeugdteam van de voetbalvereniging. Echter, mbo-studenten zijn een kwetsbare populatie. De kwetsbaarheid heeft onder meer te maken met een problematische thuissituatie, financiële, psychische, of relationele problemen, middelengebruik³, of combinaties hiervan. In 2018 zijn pilots gestart om op Zuid-Limburgse mbo-scholen zogenoemde knooppunten te realiseren. Deze knooppunten bestaan uit professionals van 'externe' partijen zoals JGZ en maatschappelijk werk. Door hen binnen de scholen te plaatsen, wordt de vindplaats van problematiek ook de werkplaats. Zorg kan laagdrempelig, en preventief, worden ingezet voor kwetsbare studenten. Om de huidige stand van zaken voor Zuid-Limburgse mbo-studenten in kaart te brengen, is een nulmeting uitgevoerd. De resultaten zijn weergegeven in deze factsheet.

Het onderzoek

Het onderzoek is gebaseerd op de volgende bronnen:

Tabel 1: overzicht bronnen

Type data	Instantie	Beschikbare jaren	Beschikbare aantallen
1 Opendata	CBS	2017 - 2018	12.452 mbo-ers <28 jaar, Zuid-Limburg
2 Microdata en zorgkostendata	CBS en Vektis	2016	13.367 mbo-, 11.916 hbo-, 7.144 wo-studenten <28 jaar, Zuid-Limburg
3 Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen	GGD	2016	222 mbo-, 391 hbo-, 201 wo-studenten <28 jaar, Zuid-Limburg
4 Onderzoek Seks onder je 25 ^e	GGD ⁴	2016/2017	3.772 jongeren <25 jaar, Zuid-Limburg
5 Thermometer seksuele	GGD ⁵	2017	4.659 jongeren <25 jaar, Limburg
7 Schoolverlatersenquête	ROA	2011-2016	3.565 mbo- en 3.494 hbo-studenten, Zuid-Limburg

¹ [Jansen M, Kuppens E. Op zoek naar de Limburg-factor. GGD Zuid Limburg; 2015.](#)

² [Jansen M, Meisters R. Rapportage nulmeting en monitoring Sociale Agenda Provincie Limburg. Universiteit van Maastricht, GGD Zuid-Limburg, Academische Werkplaats Publieke Gezondheid; 2018.](#)

³ [Tuithof, M., van Dorselaer, S., en Monshouwer, K. Middelengebruik onder studenten van 16-18 jaar op het MBO en HBO 2017. Trimbo-instituut Utrecht; 2018.](#)

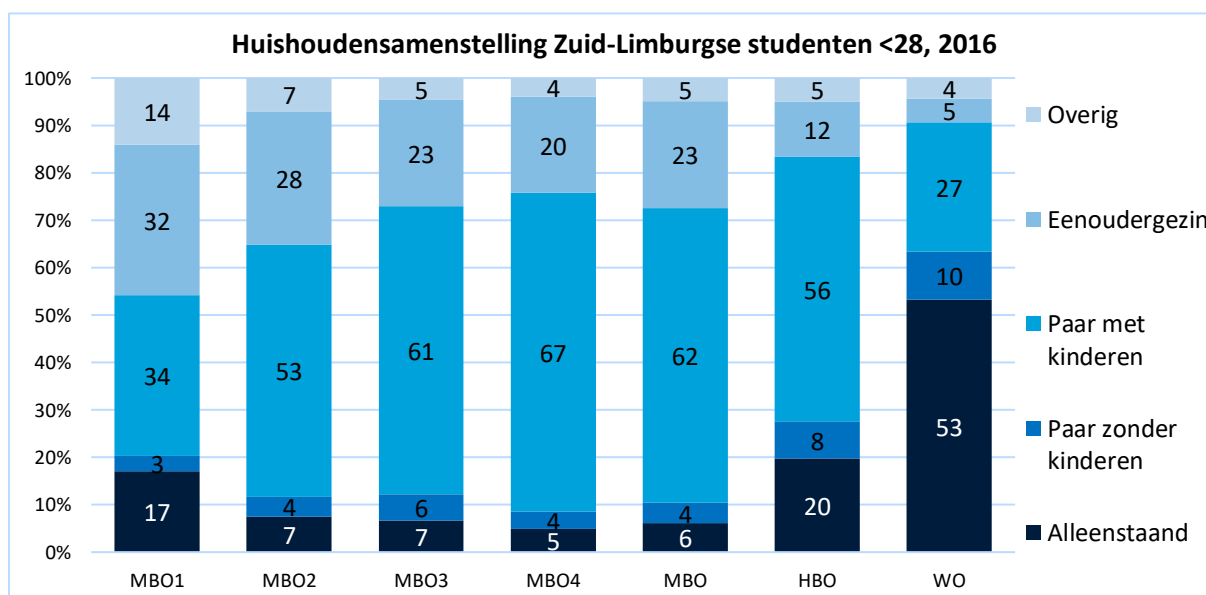
⁴ [Op den Camp, K., Pieters, B., van Liere G., en Maessen C. Factsheet Seks onder je 25°. GGD Limburg-Noord en GGD Zuid-Limburg; 2018.](#)

⁵ [Op den Camp, K., Peters, C., en van Liere, G. Thermometer 2017: Seksuele gezondheid jongeren Limburg. Centrum voor Seksuele Gezondheid Limburg van GGD Zuid-Limburg en GGD Limburg-Noord; 2018.](#)

De Microdata van het CBS (d.w.z. de basisregistratie personen en inkomensgegevens van de Belastingdienst), data van de gezondheidsmonitor volwassenen en de zorgkosten data van Vektis zijn in de beveiligde omgeving van het CBS aan elkaar gekoppeld voor de studentenpopulatie jonger dan 28 jaar.

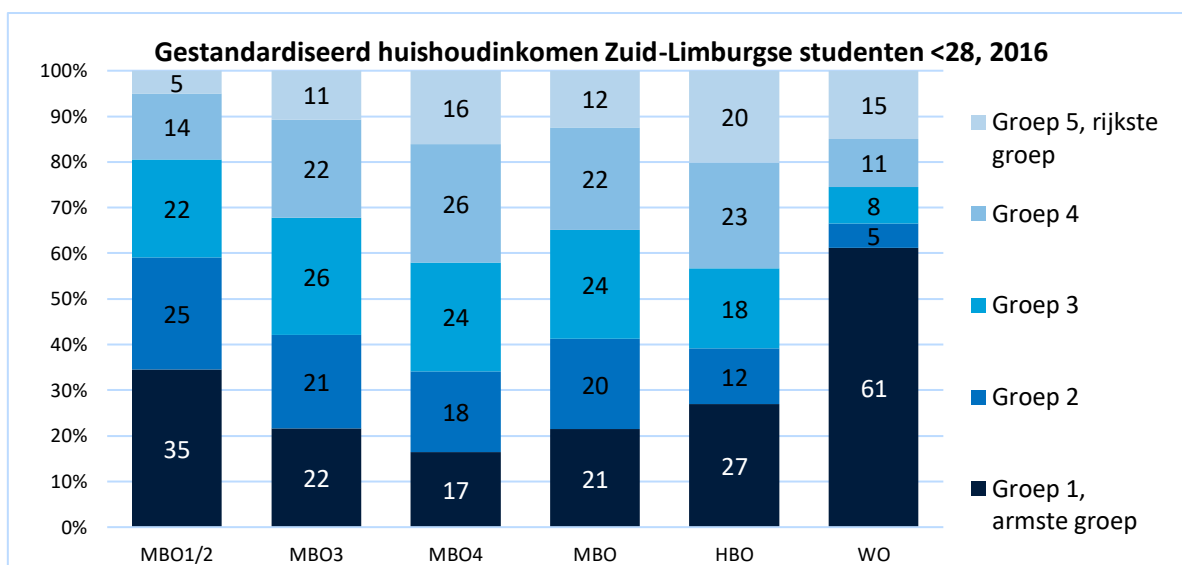
Resultaten

De relatief grootste groep mbo-studenten is woonachtig in de gemeente Heerlen, Sittard-Geleen en Maastricht (respectievelijk 17%, 16% en 15% van alle mbo-studenten). Op gewestelijk niveau woont 46% van de mbo-studenten in Parkstad, 28% in Maastricht-Heuvelland en 26% in de Westelijke Mijnstreek. De verdeling van studenten over de opleidingsniveaus voor de periode 2013-2018 wijkt in Zuid-Limburg niet sterk af van de rest van het land (ca. 38% mbo, 36% hbo en 26% wo). Binnen het mbo heeft Zuid-Limburg in 2017/2018 wel relatief iets meer niveau 3 studenten, en iets minder niveau 4 studenten. Zowel mbo-1 als wo kent een relatief grote groep studenten met een migratieachtergrond. Iets meer dan de helft van de mbo-1 studenten is man. Mbo-studenten wonen daarnaast vaker in een eenoudergezin. Dit komt vaker voor bij niveau-1 en 2 studenten.

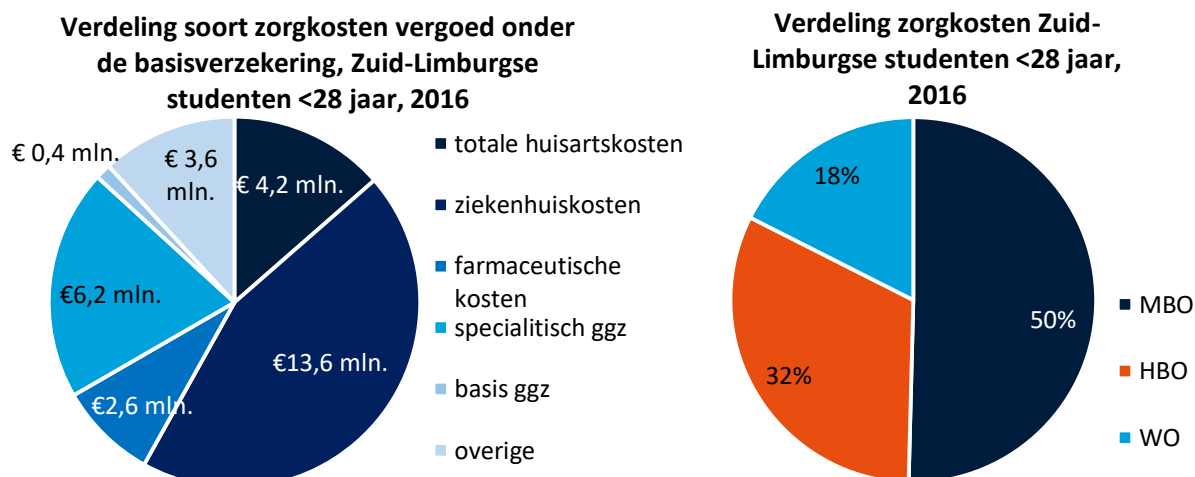
Bron: CBS Microdata

Verder blijkt dat studenten binnen hogere mbo-niveaus en hbo over het algemeen opgroeien in huishoudens met een hoger inkomen.

Bron: CBS Microdata

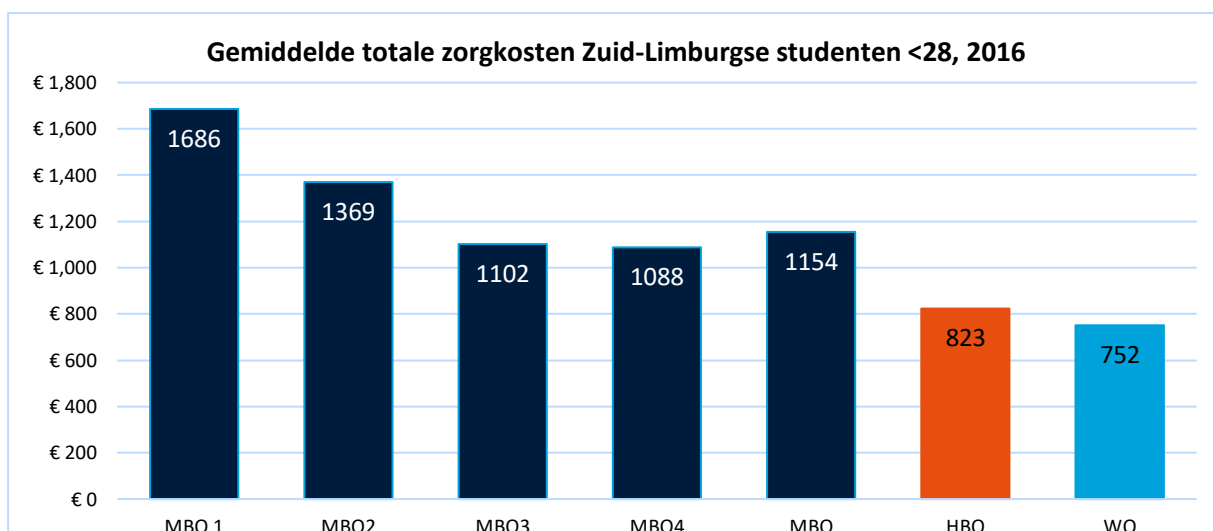
In 2016 maakten Zuid-Limburgse studenten in totaal voor € 30,6 miljoen zorgkosten binnen de basisverzekering. Het grootste deel van deze kosten was voor ziekenhuiszorg (45%), gevolgd door specialistische GGZ (20%), huisartskosten (14%), overige kosten (12%), farmacie (9%), en basis GGZ (1%)⁶. Mbo-studenten zijn verantwoordelijk voor de helft van alle zorgkosten.

Bron: CBS Microdata en Vektis

In 2016 had de gemiddelde Zuid-Limburgse student € 944 zorgkosten. Hbo-ers en wo-ers zaten onder dit gemiddelde (€ 823 en € 752 respectievelijk), terwijl mbo-ers erboven zaten (€ 1154). Binnen het mbo bestaan tevens grote verschillen, met gemiddeld € 1686 voor niveau 1 studenten en € 1088 voor niveau 4 studenten.

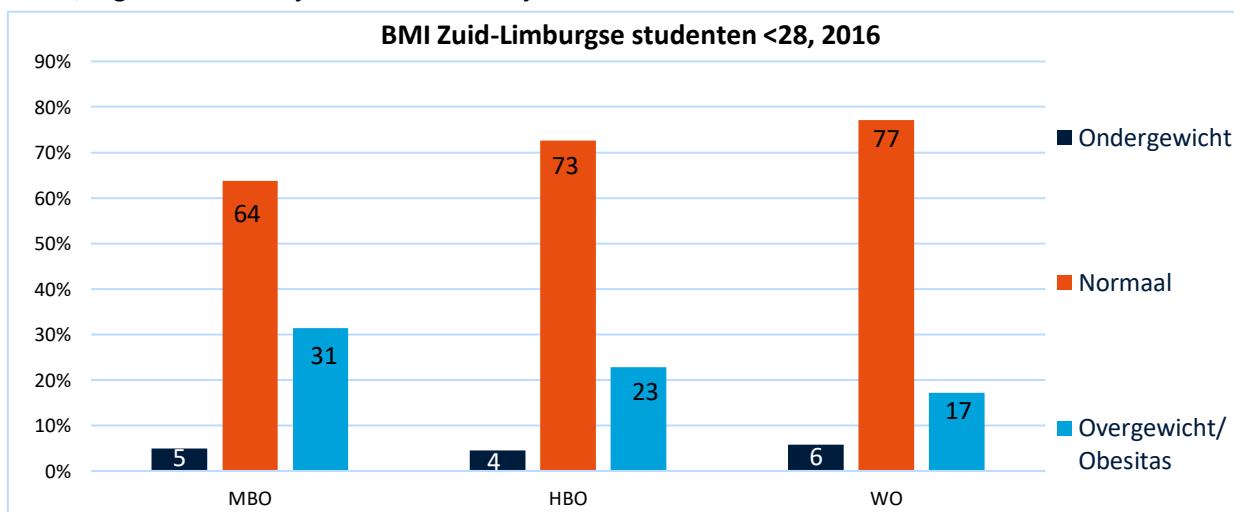
⁶ De GGZ kosten betreffen studenten van 18 jaar of ouder. GGZ kosten voor studenten onder de 18 jaar worden binnen de JGZ door gemeenten bekostigd.

Bron: CBS Microdata en Vektis

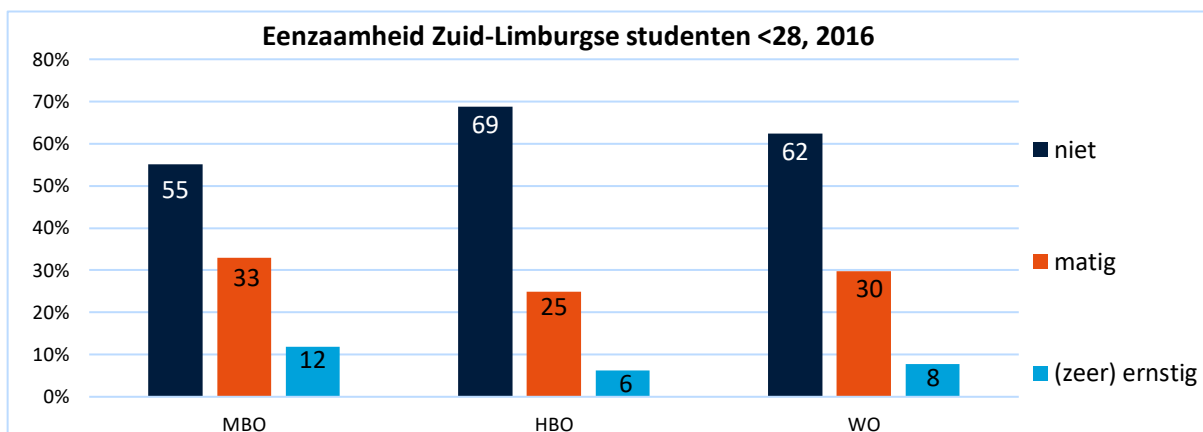
Het onderzoek wijst uit dat relatief meer mbo-studenten gebruik maken van zorg en dat de studenten die gebruik maken van zorg daarnaast ook meer zorgkosten maken per student dan studenten in het hbo en wo. Dit patroon was zichtbaar voor zowel ziekenhuis, huisarts-, farmacie-, en specialistische GGZ-kosten.

Ruim 87% van de mbo studenten ervaart zijn of haar gezondheid als (zeer) goed, tegenover 88,2% van de hbo- en 92,5% van de wo-studenten. Bij 1 op de 3 mbo-ers komt echter overgewicht of obesitas voor, tegenover 23% bij hbo-ers en 17% bij wo-ers.

Bron: GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen (2016)

Daarnaast geven mbo-ers het vaakst aan dat ze matige of (zeer)ernstige eenzaamheid ervaren. Mbo-ers hebben ook vaker moeite met rondkomen (25%), tegenover 18% van de hbo-ers en 19% van de wo-ers. Het grootste deel van de mbo-ers op niveau 1 of 2 rookt (55%) en voldoet niet aan bewegingsnormen (59%).

Bron: GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen (2016)

Landelijk blijkt uit het Trimbos-onderzoek⁷ dat cannabis gebruik hoger ligt bij mbo-studenten in vergelijking met hbo-studenten van 17 jaar. Voor 18-jarigen zijn de cijfers tussen mbo-ers en hbo-ers vergelijkbaar. Voor wat betreft harddrugs gebruiken mbo-ers ook vaker dan hbo-ers, dit geldt voor zowel 17- als 18-jarigen.

Praktisch opgeleiden⁸ hebben vaker te maken met zwangerschappen, zowel gepland, ongepland als ongewenst dan theoretisch opgeleiden⁹. Praktisch opgeleiden in Zuid-Limburg hebben daar bovendien vaker mee te maken dan praktisch opgeleiden elders in het land.

Tabel 2: (on)geplande en ongewenste zwangerschappen in Nederland en Zuid-Limburg

	Geplande zwangerschap		Ongeplande zwangerschap		Ongewenste zwangerschap	
	Zuid-Limburg	Nederland	Zuid-Limburg	Nederland	Zuid-Limburg	Nederland
Praktisch opgeleid	6.4%	5.3%	5.4%	3.7%	2.9%	1.9%
Theoretisch opgeleid	0.9%	1.1%	0.8%	1.0%	0.8%	0.8%
Totaal	3.9%	3.4%	3.4%	2.5%	2.0%	1.4%

Bron: GGD-onderzoek Seks onder je 25^e (2016/2017)

⁷ [Tuithof, M., van Dorsselaer, S., en Monshouwer, K. Middelengebruik onder studenten van 16-18 jaar op het MBO en HBO 2017. Trimbos-instituut Utrecht; 2018.](#)

⁸ basisonderwijs, lbo, mavo, vmbo of een mbo-opleiding als huidig of hoogst genoten opleiding.

⁹ havo, vwo, gymnasium, hbo of wo als huidig of hoogst genoten opleiding.

Praktisch opgeleiden hebben daarnaast minder kennis omtrent seksualiteit dan theoretisch opgeleiden. Zuid-Limburgse jongeren hebben echter wel meer kennis dan jongeren in de rest van het land. Verder heeft een groter deel van de praktisch opgeleiden negatieve ervaringen met sexting en staan ze negatiever tegenover homoseksualiteit en gender non-conformiteit dan theoretisch opgeleiden.

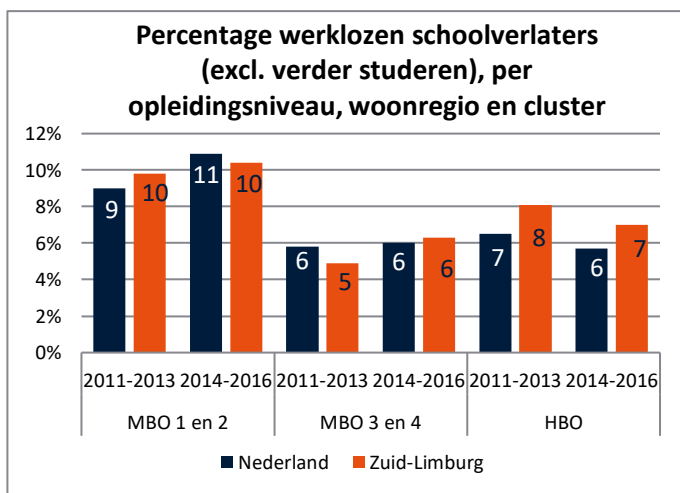
Bij praktisch opgeleiden blijkt het vindpercentage van SOA's tevens hoger en de groep weet tot slot het Centrum voor Seksuele Gezondheid Limburg minder goed te vinden.

Tabel 3: SOA consults en vindpercentage, naar opleidingsniveau

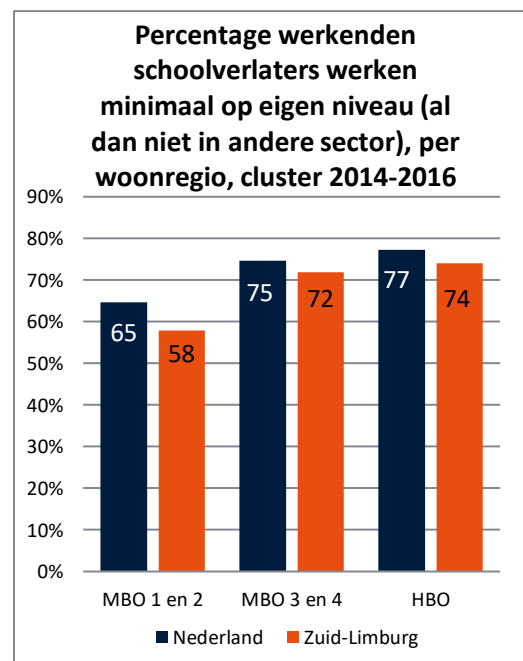
	Consult	Vindpercentage SOA
Praktisch opgeleid	36%	22%
Theoretisch opgeleid	64%	14%
Totaal	100%	17%

Bron: GGD Thermometer seksuele gezondheid (2017)

Wat betreft de arbeidsomstandigheden wijst het ROA-onderzoek uit dat mbo-niveau 1 en 2 afgestudeerden hogere werkloosheidspercentages hebben dan mbo-niveau 3 en 4 en hbo-afgestudeerden. Mbo-niveau 1 en 2 afgestudeerden werken daarnaast vaker niet op hun eigen opleidingsniveau. In Zuid-Limburg werken (mbo-) afgestudeerden vaker onder hun niveau dan landelijk.

Bron: ROA schoolverlatersenquête (2011-2016)

Conclusie

Deze factsheet geeft verschillende leefgebieden weer voor de studentenpopulatie in Zuid-Limburg. De verschillen tussen mbo- hbo-, en wo-studenten zijn duidelijk zichtbaar als het gaat om leefgebieden zoals huishouden, financiële situatie, gezondheid, leefstijl, zorgkosten, seksuele gezondheid, arbeidskansen, en middelengebruik. Mbo-studenten, met name mbo-1 en 2 niveau studenten, komen op alle gebieden slechter uit vergeleken met de andere studentengroepen.

Contactgegevens

Rachelle Meisters
Duboisdomein 30,
6229GT, Maastricht
Tel.nr: 043-388 16 91
E-mail: r.meisters@maastrichtuniversity.nl
<https://hsr.mumc.maastrichtuniversity.nl>

Onderzoeksteam

Rachelle Meisters^A
Daan Westra^A
Maria Jansen^{A,B}
^A Vakgroep Health Services Research, Care and Public Health Research Institute (CAPHRI), Faculty of Health, Medicine, and Life Sciences, Universiteit van Maastricht
^B GGD Zuid-Limburg, Heerlen